
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Gavaldà Ruiz, Martina; Vallès Muñío, Daniel, Dir. L'art des d'una perspectiva laboral. Anàlisi de l'evolució de la normativa laboral de l'artista a Espanya i l'àmbit artístic a la Unió Europea. 2024. (Grau en Relacions Laborals)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/308288>

under the terms of the license

L'ART DES D'UNA PERSPECTIVA LABORAL

Anàlisi de l'evolució de la normativa laboral
de l'artista a Espanya i l'àmbit artístic a la
Unió Europea

Realitzat per
Martina Gavalrà Ruiz

i dirigit per
Daniel Vallès Muñió

Facultat de Dret
Cerdanyola del Vallès

Curs 2023-2024

Resum

Ens trobem davant d'un treball d'investigació que vol estudiar la regulació laboral dels artistes. En primer terme, analitza l'evolució històrica que ha tingut la normativa laboral a l'àmbit artístic, des de l'any 2015 fins a l'actualitat, tenint en compte els diferents factors que han causat un impacte i una actualització en ella.

Seguidament, explica de forma desglossada la regulació espanyola a partir de l'Estatut de l'Artista. Aprofundeix en cada un dels elements que la conformen; la jornada, retribució, mesures de protecció, passant pels drets i deures dels treballadors. Així mateix, exposa la situació laboral de la Unió Europea per mostrar una visió més àmplia, fent una breu explicació de la normativa d'Itàlia i França.

Seguint el fil conductor, fa propostes de millora per a la regulació espanyola i per l'àmbit artístic dels països europeus tenint en compte les mancances actuals d'ambdues situacions.

Paraules claus: Estatut de l'Artista, espectacles públics, mesures d'urgència i Unió Europea.

Abstract

We are facing a research project that wants to study the labor regulation of artists. Firstly, it analyzes the historical evolution of labor regulations in the artistic field, from 2015 to the present day, taking into account the different factors that have had an impact and an update on it.

Next, it explains in detail the Spanish regulation based on the Statute of the Artist. Go deeper into each of the elements that make it up; working hours, remuneration, protective measures, including the rights and duties of workers. It also presents the employment situation in the European Union to show a broader vision, mentioning Italy and France.

Following the common thread, he makes proposals for improvement for Spanish regulation and for the artistic field of European countries, taking into account the current shortcomings of both situations.

Keywords: Artist Statute, public shows, emergency measures and European Union.

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ	3
1.1 Posada en context del tema	3
1.2 Motivació del tema escollit	3
1.3 Objectius i hipòtesis	4
1.4 Metodologia	4
2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA	5
2.1 Estatut del Treballador (2015)	5
2.2 Mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia (2018)	5
2.3 Les pensions contributives de jubilació a l'àmbit artístic (2019)	6
2.4 Aparició d'ajuts econòmics per fer front a la COVID-19 (2020)	7
2.5 L'Estatut de l'Artista a través de la Comissió Interministerial (2021)	8
2.6 Estatut de l'Artista (2022)	8
2.7 Mesures per a la protecció social i laboral de l'artista (2023)	9
3. REGULACIÓ ESPANYOLA	10
3.1 Relació laboral de caràcter especial	10
3.2 Àmbit de l'aplicació	11
3.3 Capacitat per contractar	15
3.4 Deures i drets d'ambdues parts	16
3.5 Retribució	17
3.6 Jornada	21
3.7 Descansos i vacances	21
3.8 Extinció del contracte	22
4. L'ÀMBIT ARTÍSTIC A LA UE	24
4.1 Marc legal	25
4.2 Marc legal de França	26
4.3 Marc legal d'Itàlia	27
5. PROPOSTES DE MILLORA	28
5.1 Millores de la regulació espanyola	28
5.2 Millores pendents de la subcomissió de l'Estatut de l'Artista	29
5.3 Millores a nivell europeu	31
6. CONCLUSIONS	32
7. BIBLIOGRAFIA	36

1. INTRODUCCIÓ

1.1 Posada en context del tema

Quan parlem d'artistes, no només estem fent referència a cantants o actors i actrius. Com diu el Gran Diccionari de la Llengua Catalana és “Persona que practica un art, especialment una de les belles arts” (Gran Diccionari de la llengua catalana, 2023). Per tant, també inclou escriptors, pintors, ballarins i una gran varietat de categories professionals que més endavant analitzarem.

És una professió que fa molts anys que és dur a terme, i s'ha vist reflectit en cada una de les èpoques a través de diferents estils artístics. Un bon exemple és l'ampli repertori de pintures que avui en dia encara estan molt presents. Tot i ser un sector amb un recorregut històric important, la seva regulació laboral no sempre ha estat recolzada com en altres indústries.

Els artistes sempre han estat des de la visió d'estar treballant a un sector precari. Un dels motius d'aquest pensament es basa en la inestabilitat econòmica que suposa endinsar-se en un món tan creatiu. Aquest fet, juntament amb una normativa contractual desconeguda per molts, fa que no sempre es pugui garantir unes bones condicions laborals.

1.2 Motivació del tema escollit

Al llarg dels quatre anys de carrera, ha estat molt present el Treball de Fi de Grau. Entre els companys de classe han sorgit mil i una converses sobre quin podria ser el tema escollit pel qual ens sentíssim prou motivats per poder dedicar-hi el nostre esforç i dedicació.

Personalment, no va ser feina fàcil. Vaig trobar entre una mar de dubtes perquè no arribava a connectar al cent per cent amb les temàtiques que tenia al cap. No va ser fins a la segona reunió amb el tutor, on vaig arribar a la conclusió que l'àmbit artístic era un sector de gran interès.

El món de l'art en tot el seu conjunt sempre ha sigut un àmbit molt present a la meua vida, i segurament la de molta gent. Des de la música, el cine, la literatura i la pintura entre d'altres, són disciplines que des de ben petita he mostrat interès per elles i m'ha agradat compartir amb el meu entorn. Per aquesta raó, he trobat captivador el fet d'unir dos mons contraposats com són; l'art i el món laboral, per mostrar una mirada global.

Finalment, l'últim factor motivador, va ser recordar una notícia de l'any 2022 que va causar controvèrsia entre els actors i actrius de Hollywood. El problema va sorgir quan, es va començar a utilitzar la intel·ligència artificial per suplementar als mateixos actors sense el seu consentiment. Aquest fet va generar debats i preocupacions sobre el seu futur, i va derivar a una vaga.

1.3 Objectius i hipòtesis

Pel que fa als objectius; es poden dividir entre dos blocs; els objectius basats en el mateix treball, i els que són de caràcter personal.

En el primer cas, parlem de donar veu aquest gremi professional com és la indústria de l'art en el seu conjunt. Té l'objectiu d'estudiar i comprendre la seva evolució a través del seu recorregut històric des de l'any 2015 fins a l'actualitat.

En afegitó, vol analitzar el marc normatiu i més teòric actual que regula les condicions laborals dels professionals artistes. No només fer un anàlisi exhaustiu, sinó que també, poder identificar quins són aquells inconvenients que han de fer front els treballadors diàriament. Seguidament, conèixer altres legislacions, tant del mateix país com a escala europea, per tal de proposar una reforma amb l'objectiu de millorar les condicions de treball i promoure una normativa comuna.

Davant d'aquests objectius, es proposa una sèrie d'hipòtesis per poder arribar a respondre al final de la investigació:

- La regulació de l'artista a Espanya ha tingut una evolució positiva durant els últims 10 anys.
- El sector artístic i creatiu ha sabut adaptar-se a la demanda del sector actual.
- És necessari un marc legal comú entre els països de la Unió Europea.

En segons lloc, els objectius personals, es basen en el repte personal que suposa el Treball de Fi de Grau. Desenvolupar habilitats de recerca sobre el tema escollit. És a dir, aprendre a escollir la informació més rellevant que pugui ser d'utilitat aplicant nous conceptes i coneixements.

Per altra banda, tenir una bona organització i gestió del temps per poder fer l'entrega en el termini demanat. Això es pot traduir a ser constant, ja que estem parlant d'un treball acadèmic de caràcter individual i de durada llarga.

Finalment, al ser un tòpic de gran interès personal pretén adquirir consciència cap al sector per arribar a empatitzar amb les persones que hi formen part. Al mateix temps que comprendre des d'una mirada no tan superficial el funcionament real que la majoria de les persones no té en consideració per manca d'informació.

1.4 Metodologia

Hi ha una sèrie de metodologies que he trobat de gran importància per dur a terme l'anàlisi de cada una de les parts que conformen el treball on cada una d'elles aporten una part fonamental.

La primera d'elles és la lectura de l'estudi realitzat per Djamil Tony Kahale Carrillo sobre "La nova regulació de l'estatut de l'artista. Una visió comparada" (Carrillo, 2023). Aquesta obra serà

la base del treball, on se seguirà el seu fil conductor. A més a més, ajudarà a poder obtenir diverses referències que podem tenir en compte a l'hora de seleccionar aquelles que siguin més útils per analitzar.

Altrament, s'estudiarà la legislació que es troba publicada al BOE (Butlletí Oficial de l'Estat). Serà la forma més recurrent, ja que recull la nova regulació de l'Estatut dels Artistes. Això ens permet fer un anàlisi i revisió profunda per conèixer el marc teòric i legal. Dins d'aquest mateix, examinarem l'actualització d'aquells Reials Decrets que van relacionats amb les normatives que s'aniran mencionant. Per tal de conèixer la regulació d'àmbit europeu buscarem informació a través del portal de Notícies del Parlament Europeu i pàgines webs d'interès que puguin aportar coneixements rellevants.

Finalment, per la mateixa línia teòrica, faré una recerca a la documentació legislativa del Ministeri de Cultura per tal de saber el seguiment de les mesures que ja han estat aplicades i les que queden per modificacions o negociar. Així mateix, es realitzarà una lectura de sentències que ajudin a donar suport el contingut més teòric.

2. EVOLUCIÓ HISTÒRICA

El primer apartat a analitzar, tindrem en compte l'evolució històrica que ha tingut la regulació de la normativa laboral de l'àmbit artístic des de l'any 2015 fins a l'actualitat. Amb aquest estudi es pretén observar els canvis, modificació i noves mesures durant l'última dècada. Ens centrarem en el recorregut de la normativa nacional d'Espanya.

2.1 Estatut del Treballador (2015)

El Reial Decret Legislatiu 2/2015, del 23 d'octubre (Boletín Oficial del Estado, 2015), pel qual està consolidat pels preceptes de l'Estatut dels Treballadors, indica l'aplicació de la normativa de relacions laborals de caràcter especials sobre els artistes en espectacles públics.

Han de regir-se a través dels drets bàsics que s'identifiquen a la Constitució espanyola. Entre ells, cal destacar, que totes les persones amb nacionalitat espanyola se'ls hi atorga el dret i el deure de poder treballar. A més a més, disposaran de la llibertat per triar la seva ocupació i de rebre un salari digne per cobrir les seves necessitats, exemptes de discriminació.

2.2 Mesures d'urgència sobre la creació artística i la cinematografia (2018)

No va ser fins a l'any 2018, el Congrés dels Diputats va aprovar un informe per fer una petició al Govern d'implementar una sèrie de mesures d'urgència amb el fi que estaven pensades

específicament per recaure sobre la creació artística i la cinematografia (Boletín Oficial del Estado, 2018)

La principal raó per la qual es va voler fer aquesta iniciativa, va ser per donar veu al sector cultural que, en moltes ocasions no tenen el suport professional adient. Els objectius que es plantegen són oferir una millor estabilitat laboral del treball artístic a través d'un ajust de la normativa d'aquesta especialitat. Els problemes que vol abordar les persones interessades són; els problemes fiscals, laborals i de la Seguretat Social.

En primer lloc, per col·laborar a la resolució dels obstacles fiscals, es demana una reducció de l'IRPF del 15% en el supòsit que un treballador obtingui guanys a través de creacions artístiques sense drets d'autor. A més a més, en aquest, també busca que es realitzi una disminució de l'IRPF del 19% per les persones amb inversions d'accions o bons.

Igualment, van acotar l'impost sobre el valor afegit (IVA) passant a ser un 10% en els serveis realitzats per interpretes, artistes, directors i tècnics, en el cas que estiguin treballant per productors de pel·lícules o teatres.

Pel que fa a la Seguretat Social, menciona la possibilitat de formar part del Règim General de la Seguretat Social en el context que la persona artista d'espectacles públics estigui en situació de desocupació. El requisit per poder gaudir d'aquesta proposta és haver treballat 20 dies de l'any anterior i que els seus ingressos totals obtinguts sigui tres vegades superior al salari mínim interprofessional del mes.

2.3 Les pensions contributives de jubilació a l'àmbit artístic (2019)

En relació amb les mesures d'urgència que hem assenyalat prèviament, va sorgir una disposició per poder dur a terme una compatibilitat del 100% de la pensió contributiva de jubilació i l'activitat de la creació artística (Boletín Oficial del Estado, 2019).

Pel que fa a l'àmbit personal d'aplicació, podran gaudir d'aquesta compatibilitat aquelles persones que estan rebent una pensió de jubilació de la Seguretat Social. L'objectiu de rebre aquesta tipologia de pensions, són per ajudar econòmicament als treballadors després d'haver-se jubilat. No només se'ls hi permet el dret de continuar-ho realitzant, sinó que també tenen la possibilitat de cedir els drets d'autor de la seva feina a altres persones.

Aquest fet fa que hi hagi una cotització extra que serà deduït del salari del 8%. Si la persona està prestant serveis per compte aliè, el 6% de la cotització serà responsabilitat de l'empresa, i el 2% el treballador.

També hi ha l'opció d'obtenir complements addicionals per causa de maternitat o situacions que tinguin relació amb la Seguretat Social. Així mateix, si la pensió que li pertoca és inferior a la mínima, rebrà altres complements durant la seva prestació d'activitats artístiques.

Tot i haver permès la compatibilitat entre la compatibilitat de la pensió contributiva de jubilació i l'activitat de creació artística, és d'importància recalcar que, queden fora de l'aplicació de la regla les persones que al marge d'exercir el treball artístic es troben realitzant altres tasques fora de l'àmbit d'aplicació.

2.4 Aparició d'ajuts econòmics per fer front a la COVID-19 (2020)

La nova realitat que se'ns presentava va causar impactes negatius a nivells econòmics i socials entre molts més. A través d'això, es van haver de crear mesures per poder recolzar el sector cultural i d'indole tributària per fer front a l'impacte econòmic i social de la COVID-2019, on seguidament mencionaré les que personalment he trobat rellevants (Boletín Oficial del Estado, 2020)

En primer lloc, les empreses van rebre recolzament financer per rebre subvencions per part de la Societat de Garantia Recíproca Audiovisual Finances SGR. Juntament amb les societats financeres que de forma voluntària volguessin participar, es va voler repartir un l'import total de 780.000.000 euros entre diferents àmbits del sector cultural com son: Audiovisual, Arts Escèniques, indústria musical, indústria del llibre, belles arts i altres empreses del sector cultural.

Una altra mesura va ser, l'accés extraordinari a la prestació per desocupació a les persones que en aquell moment no es trobessin sota suspensió del contracte i reducció de jornada. Per rebre aquesta ajuda, havies d'estar abstingut d'altres ajudes similars o percepcions d'altres activitats. No era imprescindible estar en situació d'alta o assimilada exigible. De la mateixa manera, no feia falta estar inclòs en el Règim General de la Seguretat Social.

Amb la taula es visualitza com la duració de la prestació per desocupació dependrà dels dies que el treballador ha prestat servei amb alta a la Seguretat Social.

Reial Decret – llei17/2020. Duració de la prestació per desocupació	
Dies d'activitat	Període de prestació (en dies)
Des de 20 fins a 54	120
Des de 55 en endavant	180

Seguidament, es van voler ampliar els terminis d'aquelles pel·lícules que van rebre ajudes entre l'any 2016 i el 2019, per tal de poder fer front a obligacions. En el cas de les pel·lícules estrenades l'any 2020, s'estén en 5 mesos el termini per presentar la declaració d'ingressos i 10 mesos el termini màxim per l'estrena als cinemes. I la producció per aquelles pel·lícules on la seva obligació acaba el 2020, es prolonga 5 mesos per comunicar la finalització del rodatge i 4 mesos el termini per acreditar el cost de la pel·lícula.

2.5 L'Estatut de l'Artista a través de la Comissió Interministerial (2021)

La Comissió Interministerial, va ser creada per poder dur a terme la materialització de l'Estatut de l'Artista, on prèviament, l'any 2018 va ser aprovat pel Ple del Congrés dels Diputats la realització d'aquest (Boletín Oficial del Estado, 2021).

La raó pel qual es va crear aquest òrgan col·legiat es basa a cooperar i participar en les mesures públiques de les accions governamentals del sector cultural. A més a més de tenir un motiu clar, també està fonamentat per una sèrie de funcions.

La primera d'elles és la d'organitzar, a la vegada que impulsar, les actuacions a càrrec de l'Administració General de l'Estat. Seguidament, té la tasca d'analitzar aquells suggeriments plantejats pels grups de treball preestablerts. Si dones el cas, que alguna d'aquestes propostes tingués un impacte econòmic rellevant s'haurà de transmetre a la Comissió Delegada del Govern per a Assumptes Econòmics

Aquestes funcions es veuen consolidades per grups de treballs, on cada un d'ells se li assignen determinades matèries per tractat i donar peu a noves idees pel desenvolupament de l'Estatut de l'Artista. L'estructura organitzativa de la Comissió Interministerial està composta per: Un/a president/a, dues vicepresidències, vuit vocals, una secretaria de la Comissió, i en alguns casos possibles representants de departaments ministerials per la participació en reunions.

Un dels aspectes a destacar, és que es va crear a partir de components humans i materials, deixant enrere la utilització de recursos públics per no incrementar els deutes. Per contra, l'extinció de l'òrgan col·legiat dependrà de si els fins fixats amb anterioritat hagin sigut satisfets.

2.6 Estatut de l'Artista (2022)

L'any 2022 es va fer una nova redacció de l'Estatut de l'Artista, on es va anunciar oficialment el Reial decret Legislatiu 5/2022, del 22 de març. Aquesta promulgació va ser una actualització de l'anterior Reial decret 1435/1985 que regulava la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics.

Un dels objectius d'aquesta adaptació, va ser poder ampliar l'àmbit d'aplicació de la norma a les persones amb una relació de caràcter especial que desenvolupin tasques relacionades amb l'àmbit artístic, a la vegada que funcions tècniques o auxiliars. A part del canvi mencionat, moltes de les seves clàusules de la regulació anterior van patir molts més canvis, on més endavant s'especifica amb més detall.

Així i tot, citar una de les consideracions generals que s'invoca al Butlletí Oficial de les Corts Generals a l'Informe del Congrés dels Diputats de cara la normativa de l'Estatut de l'Artista. “El Congrés dels Diputats ha fet una cosa inèdita: reconèixer l'especificitat de la feina dels creadors, artistes i professionals de la cultura aprovant la constitució d'una Subcomissió sobre la matèria. Aquest reconeixement ha de ser, des del principi, motiu de satisfacció. La Subcomissió considera que les èpoques no estan marcades només pels canvis polítics, sinó que també les caracteritza l'herència cultural que deixen” (Boletín Oficial de las Cortes Generales, 2018).

2.7 Mesures per a la protecció social i laboral de l'artista (2023)

L'última actuació que ha aparegut, són les mesures urgents en matèria d'incentius a la contractació laboral i millora de la protecció social de les persones artistes (Boletín Oficial del Estado, 2023)

Aquesta regulació té el propòsit de fomentar els contractes laborals. Així mateix, inclou mètodes o aplicatius per tenir tal de conservar una vida laboral segura, protegida i d'alta qualitat a través d'incentius de la Seguretat Social o altres vies d'obtenció conjunta. A banda del propòsit principal, expressa una sèrie d'objectius generals.

Vol promocionar la contractació de les persones desocupades, especialment de les més vulnerables. En aquest sentit, estableix que les persones artistes poden rebre una prestació especial per desocupació. Els requisits per poder obtenir-la són haver realitzat un total de 60 dies cotitzats dels darrers 18 mesos o ve, estar donat d'alta a la Seguretat Social durant 180 dies realitzant treballs de caràcter artístics.

Per altra banda, mostra l'interès a fer promoció professional de les persones ocupades. Una de les mesures parla sobre la bonificació que se li atorga a una empresa quan portar a cap una contractació de formació en alternança, és a dir, una combinació entre el treball i la formació relacionada amb l'àmbit que desenvolupa. En aquest cas, l'empresa rebrà una subvenció de 91 euros al mes i la persona contractada 28 euros al mes pel pagament a la Seguretat Social.

3. REGULACIÓ ESPANYOLA

Un cop posat en context, anem a estudiar amb més profunditat els aspectes més rellevants de l'Estatut de l'Artista mitjançant una comparativa entre l'anterior regulació del RDL 1435/1985 (Boletín Oficial del Estado, 1985), contrastat amb la seva actualització a través del Reial Decret 5/2022 (Boletín Oficial del Estado, 2022), pel qual regula la relació laboral especial dels artistes.

3.1 Relació laboral de caràcter especial

Les relacions laborals estan regulades per l'Estatut dels Treballadors. És una legislació on la seva funció principal és garantir l'aplicació de la normativa i la protecció dels afectats.

Per altra banda, aquesta llei enumera tots aquells àmbits laborals que per les seves característiques es denominen relacions laborals de caràcter especials que també hauran de seguir els drets bàsics que estableix la Constitució. Entre ells, es troba a l'article 2 apartat e) de l'Estatut dels Treballadors (Boletín Oficial del Estado, 2015).

En un primer moment, les relacions laborals especials de l'àmbit artístic es quedava limitat a les persones artistes a espectacles públics. Però posteriorment, a causa de l'actualització que va patir el RD 1435/1985 es va ampliar a “La de les persones artistes que desenvolupen la seva activitat a les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com les persones que realitzen activitats tècniques o auxiliars necessàries pel desenvolupament de dita activitat” (Boletín Oficial del Estado, 2022).

Aquest fet va obligar a estendre el que venia a ser el concepte del Preàmbul del RD 5/2022 d'espectacle públic que anteriorment feia referència a les activitats sobre escenaris.

Alguna de les raons pel qual es va voler considerar relacions laborals de caràcter especial són les següents: La persona artista té la possibilitat de ser propietària del seu art. I, per tant, tenir el dret a controlar els possibles canvis o utilitzacions d'aquest (Ruiz I. A., 2015). I a diferència d'una relació laboral convencional on es basa en dos subjectes on un d'ells té dependència de l'altre, en aquest cas fem referència a una relació més inestable i irregular (Ruiz I. A., 2017)

A més a més, ens podem trobar situacions que la prestació artística del treballador no només està restringit a actuacions en públic com ens defineix el Reial Decret 5/2022.

Un exemple a través de la jurisprudència és la sentència del 16 de juliol del 2010 que ha afirmat que les persones que es dediquen al doblatge han d'estar dins del règim de relacions especials: “El TS assenyala que la resolució impugnada s'ajusta a la doctrina establerta, segons la qual és

suficient per a declarar l'existència d'una relació laboral inclosa en el règim de la relació laboral especial del RD 1435/1985”¹

Taula 1. Article 2 ET	
Article 2. Relacions laborals de caràcter especial (anterior redacció ET)	Article 2. Relacions laborals de caràcter especial (ET) [art. 1 del ET]
1. Es consideraran relacions laborals de caràcter especial: e) La dels artistes en espectacles públics.	1. Es consideraran relacions laborals de caràcter especial: e) La de les persones artistes que desenvolupen la seva activitat en les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com les persones que fan activitats tècniques o auxiliars necessàries per al desenvolupament de la dita activitat.

Taula 2. Article 2.1 RD 1435/1985	
Títol del Reial Decret 1435/1985 (antiga redacció)	Títol del Reial Decret 1435/1985 (nova redacció) [art. 2.1 del RD 5/2022]
Reial Decret 1435/1985, d'1 d'agost, pel qual es regula la relació laboral especial dels artistes en espectacles públics	Reial Decret 1435/1985, d'1 d'agost, pel qual es regula la relació laboral especial de les persones artistes que desenvolupen la seva activitat en les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com de les persones que realitzen activitats tècniques o auxiliars necessàries per al desenvolupament d'aquesta activitat.

3.2 Àmbit de l'aplicació

Anteriorment, la norma indicava ocupador, la persona que es dedicava a organitzar l'espectacle públic o empresari. Però amb la nova regulació, l'empresari va passar a ser la persona que organitza o produeix l'activitat artística. Amb aquest canvi, vol deixar clar quan els artistes són els que organitzen la seva activitat.

Altrament, no només se'ls hi aplicarà la norma els artistes en espectacles públics, sinó que també estan inclosos en les persones tècniques o auxiliars. Les funcions que desenvolupen aquests

¹ STS, 16 de Julio de 2010

treballadors es consideren necessàries i imprescindibles per les activitats escèniques, audiovisuals i musicals. La seva feina està relacionada directament amb l'activitat artística i no pot ser una activitat que es consideri part del treball normal de l'empresa.

Davant d'aquest precepte, ens podem trobar amb una sèrie de dubtes. En primer lloc, si els tècnics de so, il·luminació i fotografia també poden estar inclosos, ja que l'apartat ens menciona al personal de perruqueria o maquillatge. Però en cap cas, fa menció als primers.

En segona instància, també queden incloses en l'àmbit d'aplicació “qualsevol lloc destinat habitual o accidentalment a espectacles públics, o a gravacions, produccions o actuacions de tipus artístic o d'exhibició”. Davant d'aquesta consideració, no queda clar quins són els llocs destinats accidentalment a espectacles públics o gravacions.

Un altre dubte que ens pot sorgir és si els *pòdcasts* o programes de *streaming* estan inclosos dins de la regulació. Al ser plataformes no tradicions i que han aparegut recentment no està exposat la implicació que pot tenir a les relacions laborals d'aquest àmbit.

De manera paral·lela, el RD 1435/1985 indica que les actuacions artístiques en un àmbit privat estan excloses. A través de la jurisprudència s'ha vist que les activitats de caràcter autònomes sense estar sota direcció de l'empresari no es troben dins de l'àmbit d'aplicació.²

Tot i així, és molt complex determinar si una activitat es pot considerar de caràcter artístic o no pel contrari està exclosa. Per aquesta raó, els tribunals han d'analitzar cada situació.

Un exemple actual, són els programes denominats programes de tele realitat (*reality show*). Són programes que tot i ser una via d'entreteniment públic a través de gravacions a canvi d'una remuneració, també implica acceptar de forma voluntària cedir els drets d'imatge. I per tant, no hi ha cap relació amb la prestació de serveis professionals artístics.

La jurisprudència anteriorment va determinar que els treballadors que s'encarregaven del muntatge de vídeos no podia estar dins de la regulació de relacions laborals especials, ja que es consideraven tècnics i auxiliar.³ Però, amb la nova redacció del RD 1435/1985, actualment ja està inclòs dins de l'Estatut de l'Artista.

² STSJ Aragón 15 mayo 1996, y STSJ Madrid 4 diciembre 1997.

³ STSJ Galicia 14 marzo 2014.

Taula 3. Article 1. RD 1435/1985

Art.1 Reial Decret 1435/1985 (antiga redacció)	Art.1 Reial Decret 1435/1985 (nova redacció) [art. 1 del RD 5/2022]
U. El present Reial decret regula la relació especial de treball dels artistes en espectacles públics, a què es refereix l'article segon, número u, apartat e) de l'Estatut dels treballadors. Dos. Es considera relació especial de treball dels artistes en espectacles públics aquella establerta entre un organitzador d'espectacles públics o empresari i aquells que es dediquin voluntàriament a la prestació d'una activitat artística per compte, i dins de l'àmbit d'organització i direcció d'aquells, a canvi d'una retribució. Tres. Queden incloses en l'àmbit d'aplicació del present Reial Decret totes les relacions establertes per a l'execució d'activitats artístiques, en els termes descrits en l'apartat anterior, desenvolupades directament davant del públic o destinades a la gravació de qualsevol tipus per a la seva difusió entre el mateix, en mitjans com el teatre, cinema, radiodifusió, televisió, places de toros, instal·lacions esportives, circ, sales de festes, discoteques, i, en general, qualsevol local destinat habitual o accidentalment a espectacles públics, o a actuacions de tipus artístic o d'exhibició. Quatre. Les actuacions artístiques en un àmbit privat quedaran excloses de la present regulació, sense perjudici del caràcter laboral que pugui correspondre a la contractació i a la competència, si escau, de l'ordre jurisdiccional social per conèixer dels conflictes que sorgeixin en relació amb la mateixa.	Un. El present reial decret regula la relació especial de treball de les persones artistes que desenvolupen la seva activitat en les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com de les persones que realitzen activitats tècniques o auxiliars necessàries per al desenvolupament d'aquesta activitat, a la qual es refereix l'article 2.1.e) del text refós de la Llei de l'Estatut dels Treballadors, aprovat pel Reial Decret Legislatiu 2/2015, de 23 d'octubre. Dos. S'entén per relació especial de treball de les persones artistes que desenvolupen la seva activitat en les arts escèniques, audiovisuals i musicals, així com de les persones que realitzen activitats tècniques o auxiliars necessàries per al desenvolupament d'aquesta activitat, la que es estableix entre l'empleador que organitza o el que produeix una activitat artística, incloses les entitats del sector públic, i aquelles persones que desenvolupin voluntàriament una activitat artística o una tècnica o auxiliar, per compte i dins de l'àmbit d'organització i direcció d'aquell, a canvi d'una retribució. S'entendran incloses en l'àmbit d'aplicació d'aquesta norma, entre d'altres, les persones que desenvolupen activitats artístiques, siguin dramàtiques, de doblatge, coreogràfiques, de varietats, musicals, de cant, de ball, de figuració, d'especialistes; de direcció artística, de cinema, d'orquestra, d'adaptació musical, d'escena, de realització, de coreografia, d'obra audiovisual; artistes de circ, artistes de marionetes, màgia, guionistes, i, en tot cas, qualsevol altra persona la qual activitat sigui reconeguda com la d'un artista, intèrpret o

Cinc. Les presents normes no seran d'aplicació a les relacions laborals del personal tècnic i auxiliar que col·labori en la producció d'espectacles. Sis. Els aspectes administratius de l'organització i participació en espectacles públics es regiran per la seva normativa específica.	executant pels convenis col·lectius que siguin d'aplicació en les arts escèniques, l'activitat audiovisual i la musical. Als efectes d'aquest reial decret, s'entén per personal tècnic i auxiliar aquell que presta serveis vinculats directament a l'activitat artística i que resulten imprescindibles per a la seva execució, com ara la preparació, muntatge i assistència tècnica de l'esdeveniment, o qualsevol treball necessari per a la completa execució d'aquesta, així com la sastreria, perruqueria i maquillatge i altres activitats considerades com a auxiliars, sempre que no es tracti d'activitats que es desenvolupin de forma estructural o permanent per l'empresa, encara que siguin de manera cíclica. Tres. Queden incloses en l'àmbit d'aplicació del present reial decret totes les relacions establertes per a les diferents fases de l'execució d'activitats artístiques, tècniques i auxiliars en els termes descrits en els apartats anteriors, mitjançant comunicació pública o destinades a la fixació o difusió a través de qualsevol mitjà o suport tècnic, tangible o intangible, producció fonogràfica o audiovisual, en mitjans com teatre, cinema, radiodifusió, televisió, internet, inclosa la difusió mitjançant <i>streaming</i>, instal·lacions esportives, places, circ, festivals, sales de festes, discoteques, i, en general, qualsevol lloc destinat habitual o accidentalment a espectacles públics, o a gravacions, produccions o actuacions de tipus artístic o d'exhibició. Quatre. Les actuacions artístiques en un àmbit privat estaran excloses de la present regulació, sense perjudici del caràcter laboral que pugui correspondre a la contractació i a la competència, si escau, de l'ordre jurisdiccional social per conèixer dels conflictes que sorgeixin en relació amb la mateixa.
--	--

	Cinc. Els aspectes administratius de l'organització i participació en espectacles públics es regiran per la seva normativa específica
--	---

3.3 Capacitat per contractar

La capacitat per contractar, en termes generals, seran aquelles persones que la seva capacitat per exercir una feina sigui absoluta conforme el que disposa el Codi Civil. Dins d'aquest grup, trobem que els joves que superen els 16 anys i menors de 18 anys serà d'obligatorietat tenir la conformitat dels pares o tutors legals.

Per tant, l'Estatut dels Treballadors dona dret a contractar a totes les que tinguin plena capacitat d'obrar sense acabar de marcar directament una edat mínima. En canvi, especificant en el món artístic, prohibeix a menors de 16 anys la realització de l'activitat amb el fi d'assegurar que la inserció del menor no infereixi a crear problemes de salut física ni ser un obstacle per poder desenvolupar-se en l'aspecte professional o pel seu creixement personal.

L'article 2 del RD 1435/1985 mostra l'excepció on l'autoritat laboral serà l'òrgan encarregat d'habilitar a menors de setze anys a formar part d'espectacles públics. Altrament, els pares o els tutors legals seran qui hauran d'acreditar l'autorització de permetre que el seu fill o filla menor d'edat presti el servei pel qual ha sigut contractat. No únicament seran els representants legals dels infants qui ho hauran de deixar per escrit, sinó que també el mateix infant en el supòsit de tenir les capacitats necessàries. Aquest procediment d'autorització també s'haurà de fer en el moment de ratificar el contracte.

Tot i que l'infant menor es trobi dins d'una situació laboral sense haver obtingut l'autorització mencionada, no quedarà exempt de rebre la remuneració pertinent i els seus serveis prestats es tindran en compte pels seus beneficis laborals i de la Seguretat Social. Així i tot, la falta d'autorització pot originar repercussions de caràcter legals.

A partir de la doctrina legal, afirma que si no figura que la persona treballadors viu de forma independent, s'entendrà que estava sota les responsabilitats dels seus pares i que aquests coneixien l'existència de la prestació de servei. Per tant, es reconeix el consentiment sense haver d'expressar-ho de forma explícita.⁴

⁴ STSJ Madrid 16 mayo 1997.

3.4 Deures i drets d'ambdues parts

Els drets i deures d'ambdues parts sobre la relació laboral especial podem contemplar-ho a l'article 6 del Reial Decret 1435/1985, on també fa menció dels drets i deures bàsics dels treballadors a partir de l'Estatut dels Treballadors.

En referència a la relació especial de les persones artistes, hauran d'executar l'activitat posant en pràctics les seves capacitats per dedicar-se plenament a seguir les pautes de l'empresa. Sumat a això, tots aquests aspectes els ha de portar a terme en funció de les dates assenyalades a presentar.

El darrer lloc, els artistes d'espectacles públics tenen dret a ser participes a totes aquelles activitat pel qual han estat contractats. Això inclou assajos i altres ocupacions laborals que tinguin relació amb l'activitat. Aquest últim incís, no podrà ser al contrari llevat que l'empleat estigui sota sanció.

En afegitó, regula el compromís total de l'artista a dur a terme l'activitat. Aquest pacte de plena dedicació, no pot ser trencat de forma unilateral, és a dir, per decisió d'una sola part sense consulta o consentiment previ. En el cas que no existeixi una notificació anticipada per part de l'artista, l'empresari podrà reclamar una indemnització per danys i perjudicis. Aquesta compensació econòmica pot formar part del mateix salari de l'artista.

En diverses situacions, s'ha acordat prèviament una determinada quantia d'indemnització que el treballador haurà de pagar en el cas de no acatar el pacte.

No obstant, l'Estatut dels Treballadors, permet al treballador demanar l'anul·lació del pacte a través d'una notificació escrita amb trenta dies d'antelació. Altrament, no fa cap referència ninguna norma per donar dret a l'empresari de fer la revocació de l'acord. Davant d'aquesta situació podem veure mancances sobre aquesta regulació, i per tant una de les solucions per l'empresari seria regir-se per l'article 41 ET. Aquest article estipula que les condicions dels treballadors poden veure's modificades per part de l'empresa amb motiu de causes ETOP.

Si l'artista decideix acabar el pacte, l'empresari obtindrà una indemnització pels danys patits. L'òrgan del poder judicial que establirà la quantia serà el tribunal. Ho farà amb relació al salari que rebia la persona treballadora, el temps que havia de durar el pacte i els perjudicis del no compliment (Martínez, 2013). Tot i així, cap la possibilitat que el tribunal adapti la compensació depenent si les obligacions s'haguessin complert parcialment o irregularment.

3.5 Retribució

Tota persona que es dediqui a l'àrea artística, tindrà una retribució on la seva quantia que haurà de respectar els salaris mínims tenint en compte totes les seves percepcions que li pertocquen respectivament en funció dels convenis col·lectius i contractes previs que s'han de pactar.

A més a més, disposa del dret de tenir una part de retribució en aquelles circumstàncies que tot i no estar prestant el servei, tens un compromís d'estar disponible en el moment que l'empresari et necessiti. Aquesta normativa està regida per la negociació col·lectiva.

Mencionant a casos regits per sentències, la jurisprudència ha dit que en el supòsit que el treballador sigui compensat amb un percentatge de les vendes, també tindrà la consideració de salari. Expressa que tot i que és una quantitat incerta, no se la pot deixar exclosa. Aquesta situació es pot comparar amb treballs on la percepció rebuda es regula a través de comissions ⁵.

Per altra banda, l'article sobre "reflexió sobre el domini cànon de còpia privada" ens fa veure que el salari per còpia privada o comunicació pública també s'aprecia com a ingrés addicional que reben els autors de tals creacions. Els diners que perceben estan relacionats amb els drets que cedeixen per autoritzar l'ús de les seves obres

Cal recalcar que la compensació econòmica no s'ha d'associar la retribució salarial amb altres beneficis de caràcter econòmic per dret d'autor o per la finançament que comporta la producció de l'activitat. Per tant, la remuneració no resultarà ser inferior del 15% del que és el cost total de dita activitat (Unión de Asociaciones de Artistas Visuales, 2006).

Algunes de les particularitats del Règim Especial d'artistes, en matèria de cotització (Boletín Oficial del Estado, 1996):

- Per comptabilitzar la cotització, es tindrà en compte com actuacions, el número de dies que el treballador estigui afiliat per cotitzar. Els artistes durant l'any van obtenint uns ingressos per l'activitat desenvolupada i al final de l'any, es comptabilitza el que han guanyat per poder ajustar-ho a la cotització en funció dels ingressos reals.
- Si en una mateixa etapa d'afiliació el salari percebut varia a causa de l'activitat, el treballador haurà de dividir els trams en que ha obtingut la mateixa retribució. És a dir, s'haurà de computar la data en que l'artista comença i acaba el seu període d'afiliació, a la vegada que la data en que rep la mateixa quantitat monetària.

⁵ STS 9 diciembre 1982

- En conseqüència de l'anterior dit, la persona registrada tindrà l'obligació de comunicar la quantitat íntegra percebut. Serà la TGSS qui s'encarregarà de calcular la base de cotització segons les percepcions totals.
- Si el treballador es troba amb la situació on la suma de totes les bases de cotitzacions durant les diferents etapes és superior a la base màxima, es tindrà en consideració aquesta mateixa.
- En el cas de les bases de contingències comunes l'import per actuació es calcula en funció del les percepcions totals que ha obtingut el treballador i els dies d'actuació totals que ha realitzat el treballador durant aquell període de temps.

Comparació de la bases de cotització dels artistes entre 2023 i 2024 (Seguridad Social, 2024)

Ordre PJC/51/2024, de 29 de gener (BOE 30 de gener)			
I. Treballs de teatre, circ, música, varietats i folklore, inclosos els que es realitzin per a ràdio i televisió o mitjançant gravacions.			
Grup de cotització		Base Mínima Diària (€)	Base Màxima Anual (€)
1	Directors, directors coreogràfics, d'escena i artístics, primers mestres directors i presentadors de ràdio i televisió	(2024) 61,58	(2024) 56.646,00
		(2023) 58,65	(2023) 53.946,00
2	Segons i tercers mestres directors, primers i segons mestres substituïts i directors d'orquestra	(2024) 51,07	(2024) 56.646,00
		(2023) 48,64	(2023) 53.946,00
3	Mestres (coreogràfics, de cors i apuntadors), directors de banda, regidors, apuntadors, locutors de ràdio i televisió.	(2024) 44,43	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,31	(2023) 53.946,00
3	Actors, cantants lírics i de música lleugera, caricats, animadors de sales de festa, ballarins, músics i artistes de circ, varietats i folklore.	(2024) 44,43	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,31	(2023) 53.946,00

5	Adjunts de direcció	(2023) 44,10	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,00	(2023) 53.946,00
7	Secretaris de direcció	(2024) 44,10	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,00	(2023) 53.946,00

Ordre PJC/51/2024, de 29 de gener (BOE 30 de gener)

II. Treballs de producció, doblatge de pel·lícules o sincronització de pel·lícules (tant en les modalitats de llargmetratges, curtmetratges o publicitat) o per a televisió, i treballs tècnics i auxiliars directament vinculats a activitats d'arts escèniques, audiovisuals i musicals.

Grup de cotització		Base Mínima Diària (€)	Base Màxima Anual (€)
1	Directors	(2024) 61,58	(2024) 56.646,00
		(2023) 58,65	(2023) 53.946,00
2	Directors de fotografia	(2024) 51,07	(2024) 56.646,00
		(2023) 48,64	(2023) 53.946,00
3	Directors de producció, directors tècnics i actors	(2024) 44,43	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,31	(2023) 53.946,00
4	Decoradors, escenògrafs d'espectacles en viu, esdeveniments i audiovisuals, dissenyadors de maquinària escènica, directors de so, directors d'il·luminació, directors de sastreria.	(2024) 44,10	(2024) 56.646,00
		(2023) 42,00	(2023) 53.946,00

5	Muntadors, tècnics de doblatge, caps tècnics i adaptadors de diàleg, segons operadors, maquilladors, ajudants tècnics, primer ajudant de producció, fotògraf (foto fixa), figurinistes, il·luminadors, tècnics de so, tècnics de maquinària escènica, tècnics i tècnics de sastreria.	(2024) 44,10 (2023) 42,00	(2024) 56.646,00 (2023) 53.946,00
7	Ajudants d'operador, ajudants maquilladors, ajudants caracteritzadors, ajudants so, ajudants regidoria, ajudants il·luminadors, ajudants de maquinària escènica, ajudants d'utileria, ajudants de sastreria, ajudants decoradors, perruquers, ajudants de perruqueria segons, ajudants de producció, secretaris de rodatge, secretaris de producció en rodatge, ajudants de muntatge, auxiliars de direcció, auxiliars de maquillador i auxiliars de producció, comparsaria i figuració, avisadors.	(2024) 44,10 (2023) 42,00	(2024) 56.646,00 (2023) 53.946,00

Davant aquesta comparativa, entre l'any 2023 i el 2024, es veuen canvis entre els imports mínims diaris i els màxims anuals. La taula mostra un increment sutil de les bases mínimes i màximes per a tots els grups de cotitzacions.

Aquestes dades, es poden interpretar positivament pel sector, aportant reconeixement i valor per l'àmbit artístic i els seus treballadors. Aquest fet, pot demostrar la demanda continua per part dels treballadors a una millora retributiva en el seu sector.

És d'importància, recalcar que el creixement de la base mínima diària no són homogenis entre els diversos grups de cotització. És a dir, depenent del grup de cotització en el que ens fixem, l'increment serà major o menor. Això es pot reflectir amb l'exemple quan comparem l'ascens salarial entre el grup de cotització 1 (Directors), i el grup de cotització 7 (Ajudants d'operadors).

Actualment, l'Estudi Sociolaboral realitzat per Emilio Gutiérrez Caba indica que "El 77% dels artistes espanyols guanyen menys de 12.000 euros a l'any, per sota del salari mínim interprofessional, i només el 7% superen els 30.000 euros." Això causa que moltes de les persones hagin de buscar un treball complementari (Caba., 2024)

Tot i que entre un any i l'altre, ha hagut una cert millora, és d'importància recalcar que l'àmbit artístic continua sent un sector que les seves bases de cotització són baixes, tenint en compte que moltes vegades la jornada laboral és més llarga i amb un horari irregular.

3.6 Jornada

Primerament, considera que la jornada de treball dels artistes, no només engloba el fet de prestar el servei contractat per part de l'empresa de forma efectiva i pública, sinó que també comprèn tot aquell temps invertit anteriorment per fer la preparació de funcions i esdeveniments finals. Un altre precepte important és l'exclusió que fa dels assajos de caràcter gratuïts.

La jornada pactada s'establirà entre treballadors i empresaris o amb pactes individuals a mitjançant convenis col·lectius. Si no s'ha produït aquest acord, la jornada es regularà a partir de l'Estatut dels Treballadors.

En aquest sentit, l'Estatut dels Treballadors explica que la duració i distribució de la jornada serà d'un màxim de quaranta hores setmanals de treball efectiu de mitjana en còmput anual. Convé fer ressaltar el fet que el món de l'artista en molts moments pot arribar a comportar molts desplaçaments per motius de gires o espectacles públics i també es veurà regulat per les mesures de consens. Per tant, es troba fora de l'àmbit legal els acords on la seva jornada pugui arribar a ser superior de les 40 hores setmanals ja que les condicions del contracte mai poden ser menys favorables que les lleis o pactes previs.

Tot i tenir-ho reglamentat en un decret concret, es pot comprovar que no l'explicació de la jornada dels artistes ens ho descriu amb pocs detalls i aborda el tema amb una visió general i superficial.

3.7 Descansos i vacances

L'artista que treballa en espectacles públics té dret a tenir un descans mínim d'un dia i mig durant cada setmana. És important recalcar que aquests descansos s'han d'escollir en funció de si hi ha un espectacle on ha de participar-hi i desenvolupar la seva activitat aquell artista, ja que no poden coincidir. A més a més, ha d'haver-hi un acord entre empresari i treballador.

Dins dels descansos, pot arribar a sorgir la possibilitat que no es pugui gaudir el dia i mig de forma continuada. En aquesta situació, hi ha l'opció de fraccionar-ho, sempre que hi hagi un descans ininterromput de vint-i-quatre hores. En afegitó, trobem una segona alternativa, que igual que l'anterior ha d'estar pactat entre ambdues parts. Aquesta segona elecció tracta d'acumular els dies de descansos setmanals per a després disfrutar-los amb una durada superior. És a dir, l'artista pot desenvolupar l'activitat durant varies setmanes seguides per posteriorment obtenir una sèrie de dies seguits sense haver d'assistir-hi.

Les vacances són un dret laboral que té tota persona que desenvolupa una activitat laboral de caràcter remunerat. Els artistes tenen garantits mínim trenta dies naturals cada any de caràcter remunerats (Actualícese, 2014)

De la mateixa forma que els descansos tenen casos especials, a les vacances també hi trobem detalls addicionals a tenir en compte. Si l'artista durant aquell any, no ha completat de forma íntegra tots els dies que havia de prestar el servei segons el calendari preestablert, se li veurà reduïda la retribució en funció dels dies no treballats proporcionalment. També poden haver-hi incidències que provoquin la disminució de la retribució global, sobretot quan parlem de situacions més concretes.

Relacionat amb les vacances, disposen de dies festius. Si tampoc poden gaudir-los per causa professional, aquell dia perdut passarà a un altre dia de la mateixa setmana o el dia que s'hagi decidit a través de consens.

3.8 Extinció del contracte

En un primer pla, deixa clar que l'extinció del contracte pot sorgir per diferents circumstàncies. Per una banda, i la més comuna de totes, perquè el temps de contractació ha arribat al seu fi i, per tant, ha vençut el termini o les seves pròrroques si existissin. I per altra banda perquè l'artista ha complert les seves obligacions pel qual havia sigut contractat.

Seguidament, el legislador ja va ver certes modificacions quan parla sobre les indemnitzacions que pertoquen al finalitzar el contracte. Al principi de la normativa, i si es donés la situació d'haver una negociació o pacte entre l'artista i l'empresari, l'artista podia rebre una indemnització quan tenia treballats un total d'un any incloent qualsevol pròrroga. Quan aquests acords col·lectius fossin inexistents, el treballador se li podria arribar a donar com a mínim una indemnització de set dies de salari per cada any que ha prestat serveis. En el context que no arribes a un any treballat, l'import a percebre es calcula en proporció dels mesos executats.

Posteriorment, el reglament es va alterar canviant els set dies de salaris, passant a ser dotze dies per un any de servei. Si en el conveni col·lectiu i/o contracte proposa una quantitat fixada, serà aquesta, tot i ser superior al dit prèviament. A més a més, si l'artista hagués treballat més d'un any i mig, el còmput d'indemnització per l'extinció del contracte serà de 20 dies de salari per cada any de servei.

És d'obligació haver de fer la notificació de la finalització del contracte per escrit per poder deixar constància. Si no s'hagués parlat sobre l'extinció ni estigues per escrit, l'avís tindria el termini de 10 dies quan l'artista hagi prestat el servei més de 3 mesos, 15 dies en el cas de ser més de 6 mesos i 1 mes de preavis quan ha sigut superior a 1 any. Si no s'arriba a completar els terminis, l'empresari serà l'encarregat de pagar una indemnització al treballador.

L'incompliment absolut de les obligacions contractuals per part de l'empresari o l'artista s'administra via el Codi Civil. Aquest aspecte també es considerarà quan ni tan sols s'ha iniciat a

desenvolupar l'exercici del servei. L'únic canvi que va patir aquest apartat va ser el fet d'indicar que els subjectes afectats serien l'empresa en el seu conjunt i especificar que l'empleat és la persona treballadora, que comporti la inexecució total de la prestació artística.

Finalment, hi ha una última disposició que va ser eliminada amb la nova adaptació del Reial Decret 1435/1985. Manifestava les diferents formes d'acabar el contracte de treball i que les seves repercussions s'haurien de gestionar amb l'Estatut dels Treballadors.

Taula 10. Article 10 RD 1435/1985	
Art.10 Reial Decret 1435/1985 (antiga redacció)	Art.10 Reial Decret 1435/1985 (nova redacció) [art. 10 del RD 5/2022]
Un. L'extinció del contracte de durada determinada es produirà pel total compliment del mateix, o per l'expiració del temps o, si s'escau, de la pròrroga o pròrrogues acordades. Dos. Quan la durada del contracte, incloses, si s'escau, les pròrrogues, sigui superior a un any, l'artista tindrà dret a una indemnització, la quantia de la qual s'haurà de fixar en conveni col·lectiu o pacte individual. En absència d'aquest acord, la indemnització serà de set dies de salari per any de servei, prorratejant els períodes de temps inferiors per mesos. Tres. L'extinció del contracte haurà de ser preanunciada a l'artista amb deu dies d'antelació, si la seva durada ha estat superior a tres mesos; amb quinze dies si ha estat superior a sis mesos, i amb un mes si ha estat superior a un any. La falta de preavís donarà lloc al pagament dels salaris corresponents al nombre de dies amb els quals hauria hagut de ser preanunciada l'extinció del contracte. Quatre. L'incompliment del contracte per part de l'empresari o per part de l'artista, que comporti la inexecució total de la prestació artística, es regirà	Un. L'extinció del contracte de durada determinada es produirà pel total compliment del mateix, o per l'expiració del temps o, si s'escau, de la pròrroga o pròrrogues acordades. Dos. A la finalització del contracte artístic previst a l'article 5, la persona treballadora tindrà dret a rebre una indemnització de quantia equivalent a la part proporcional de la quantitat que resultaria d'abonar dotze dies de salari per cada any de servei, o la superior fixada en conveni col·lectiu o contracte individual. Quan la durada del contracte, inclosa, si s'escau, les pròrrogues, sigui superior a divuit mesos, la indemnització a abonar serà, com a mínim, d'una quantia equivalent a la part proporcional de la quantitat que resultaria d'abonar vint dies de salari per cada any de servei. Tres. El període de preavís d'extinció podrà ser acordat per escrit en el contracte amb subjecció als límits de durada que, si s'escau, s'estableixin en els convenis col·lectius. En defecte de pacte, l'empresa haurà de preavisar l'extinció del contracte a la persona afectada amb deu dies d'antelació, si la

pel que s'estableix al respecte en el Codi Civil. Per inexecució total s'entendran aquells casos en què ni tan sols hagi començat a realitzar-se la feina que constitueix la prestació pactada. Cinc. Les diferents modalitats d'extinció del contracte de treball i els seus efectes, en allò que no estigui previst en aquest article, es regiran pel que disposa l'Estatut dels Treballadors.	seva durada ha estat superior a tres mesos; amb quinze dies si ha estat superior a sis mesos, i amb un mes si ha estat superior a un any. L'incompliment d'aquesta obligació per part de l'empresari donarà lloc al pagament a la persona treballadora d'una indemnització equivalent al salari dels dies en què aquest termini s'hagués incomplert. Quatre. L'incompliment del contracte per part de l'empresa o per part de la persona treballadora, que comporti la inexecució total de la prestació artística, es regirà pel que s'estableix al respecte en el Codi Civil. Per inexecució total s'entendran aquells casos en què ni tan sols hagi començat a realitzar-se la feina que constitueix la prestació pactada.
--	--

4. L'ÀMBIT ARTÍSTIC A LA UE

A Europa la cultura ha sigut sempre un sector important, a la vegada que vulnerable, sobretot en els moments de crisi. Moltes de les empreses o artistes de l'àmbit, els seus ingressos depenen d'ajudes públiques, patrocinadors o audiència entre d'altres.

A través de la pandèmia els eurodiputats van mostrar la seva preocupació pel sector creatiu i els artistes demanant ajuda a la UE. Va haver-hi un impacte notori d'una reducció 30% de captació d'ingressos comparat amb l'any anterior (ParlamentoEuropeo, Parlamento Europeo, 2021).

A l'any 2020, els representants del Parlament Europeu van proposar la creació del programa "Creative Europe". Aquest programa tenia la finalitat d'incrementar els fons de la UE pel sector creatiu i artística, a la vegada que donar protecció per aquelles persones artistes que per les circumstàncies no tenien els requisits per rebre recolzament nacional. (ParlamentoEuropeo, ParlamentoEuropeo, 2020)

Finalment, és el Parlament Europeu i el Consell van pactar un nou finançament destinat als artistes i treballadores del sector cultural europeu per recuperar-se de la Covid-19. Així ho notifica el portal de notícies del Parlament Europeu: "Els eurodiputats van aprovar al maig un pressupost de

2.500 milions d'euros pels sectors cultural i creatiu, el compromís financer més gran conegut fins ara en aquest àmbit". (Parlamento Europeo, Parlamento Europeo, 2021)

A més a més, els eurodiputats van acabar aprovant el programa "Europa Creativa" a l'any 2021. Convertint-se així en l'únic programa europeu destinat al sector cultural i creatiu. A banda de voler donar suport a la indústria, també tenia interès a crear iniciatives per promoure la col·laboració transfronterera y multidisciplinària. Afegint la divulgació d'obres audiovisuals europees. (Cultura, Europa Creativa, 2020)

Altrament, per continuar amb la protecció i beneficis dels artistes, el Parlament fa la petició d'uns estàndards socials mínims de la UE pels subjectes implicats. Aquests estàndards inclouen el dret a la igualtat per accedir a la Seguretat Social, programa de pensions i assegurança sanitària. (Europeo, 2021)

L'eurodiputada de Luxemburg, Monica Semedo, va ser l'encarregada d'iniciar la iniciativa de la creació un estatut a escala europea per totes les persones artistes per contribuir a una millor estabilitat a partir de les condicions laborals i estàndards mínims. "Fins i tot abans de la pandèmia, molts artistes ho estaven passant malament i necessiten una segona ocupació per a tindre un salari digne" diu Monica Semedo. (Europa Press C. Valenciana, 2021)

Ella, juntament amb els eurodiputats, donen importància a les grans diferències jurídiques que hi havia entre els països membres de la UE sobre l'àmbit artístic. Aquest fet genera dificultats per poder col·laborar i fer projectes més enllà del propi país.

Actualment, la Eurocambra anuncia que el sector cultural i creatiu ocupa un 3,8% de mà d'obra de la UE, de la mateixa manera que diu que és un 4,4% del PIB. Amb aquesta estadística, es fa notar la importància econòmica i social que té dins del marc europeu. Però tot i tenir proves de la seva rellevància, continuen faltant mecanismes de protecció i regulacions específiques. Sumant a l'aparició de les noves tecnologies, que és un nou factor a tenir en compte, ja que poden crear noves oportunitats o obstacles. Els eurodiputats declaren que: "Necessitem dissipar el mite de l'artista famolenc". (Parlamento Europeo, 2023)

4.1 Marc legal

Seguidament, es mostren tres taules que contemplen el marc legal de: França i Itàlia. L'objectiu d'aquesta comparació és reconèixer les diferències més significatives entre aquests dos països que formen part de la Unió Europea sobre la regulació del sector cultural que hem mencionat anteriorment.

4.2 Marc legal de França

Per entrar en context, a l'any 1936, es va voler crear un règim laboral per artistes i tècnics que puguin desenvolupar el seu treball de forma intermitent per varis ocupadors. A partir d'aquest fet, es fa afegir dins del Codi de Treball un nou capítol dirigit als artistes, on parla sobre aquelles activitats i la seva remuneració de les persones que ho realitzen de caràcter intermitent. (Iciar Alzaga Ruiz, 2018)

De la mateixa manera, la seva Llei número 2015-994 que fa referència al diàleg social i del treball, el 17 d'agost del 2015 va voler implantar un nou sistema pel personal eventual dels espectacles de desocupació. No va ser fins al 13 de juliol del 2016, que es va confirmar un Decret sobre el contracte d'assegurança d'atur per a treballadors intermitents en espectacles. Aquest Decret, que va dur a terme millores, es va començar a aplicar l'1 d'agost del mateix any. La creació de noves condicions ha estat un dels avenços més importants.

En termes laborals, quan existeix una relació entre una persona que contracta els serveis d'un artista s'assumeix que aquesta relació s'està regint a través d'un contracte laboral. Aquesta presumpció es mantindrà sempre i quan la persona artista no estigui registrada com a empresa al registre mercantil.

Per altra banda, com que les tipologies contractuals són els contracte indefinits o a temps parcial, en el cas que estigui sota un contracte de duració determinada s'haurà de justificar. Aquesta regla no serà necessària pels artistes que estiguin desenvolupant les seves funcions a un altre estat membre de la comunitat europea o a un altre estat que formi part de l'acord sobre l'espai econòmic, i que a més a més, vagina França per dur a terme l'activitat de forma independent i temporal.

Finalment, la compensació econòmica per la venda o explotació de la creació de l'artista per part de l'ocupador o qualsevol altra persona, ens diu que aquesta remuneració no es fonamenta en el salari percebut per la producció de la seva interpretació, execució o presentació, sinó en el producte de la venda o explotació d'aquella creació.

França	
Marc legal	Codi de Treball
Àmbit d'aplicació	Dins del Codi de Treball es troba un apartat que tracta sobre els artistes que estan relacionats amb la naturalesa de la seva activitat i la remuneració de les persones treballadores intermitents (articles L. 7121-2 a L. 7121-7)
Subjectes	• L'artista líric. • L'artista dramàtic. • L'artista coreogràfic.

	• L'artista de varietats. • El músic. • El cantant. • L'artista complementari. • El conductor. • L'arranjador-orquestrador. • El director i coreògraf • L'artista de circ. • El titellaire. • Les persones reconeguda com a intèrpret pels CC.
Tipologia de contractes	• Contracte indefinit. • Contracte a temps parcial.
Registre d'artistes	No

4.3 Marc legal d'Itàlia

La definició que té Itàlia per les persones que es dediquen a la professió artística són aquelles que la seva activitat és l'entreteniment. Igualment, els treballadors que donin suport a l'àmbit artístic, creatiu i cultural a través de les seves creacions o recreacions d'obres d'art que ho consideri com un fet fonamental de la seva vida. ⁶

Per poder tenir el reconeixement com a actriu o actor professional, els ingressos percebuts a partir d'aquesta activitat o altres que estiguin relacionades amb el món de l'espectacle, hauran de ser majors del 50% dels guanys totals. A part d'aquest requisit, també s'afegeix la necessitat de tenir un títol oficial de formació d'almenys tres anys d'algun institut públic o privats amb capacitat per formar a actrius i actors. O bé, haver realitzat un mínim de contribució a la Seguretat Social.

Si ens centrem en la relació laboral, a Itàlia no té una regulació especial i, per tant, l'àmbit d'aplicació es troba regulat com qualsevol altre treball a través de la llei, convenis col·lectius i contractes individuals. Així i tot, el Conveni Col·lectiu Nacional per al personal artístic, tècnic i administratiu dels Teatres Nacionals menciona que les persones subjectes a contractes individuals d'artista, contractes comuns, contractes a temps parcial vertical, contractes amb una remuneració mensual o contractes fix intermitent; estan inclosos dins del seu àmbit d'aplicació.

Com hem dit, no hi ha una regulació especial. Això pot crear grans obstacles i buits legals. Per aquesta mateixa raó el senat proposa un projecte llei que actualment encara està en discussió per aprovar un "Estatut de les obres en els sectors creatiu, de l'entreteniment i de les arts escèniques".

⁶ IDEM

Aquest projecte llei té com a objectiu donar recolzament econòmic per discontinuïtat. És a dir, ajudar als artistes on en molts moments es poden trobar en situació d'inactivitat o de formació. És una situació bastant comuna en aquest món, on els ingressos no són regulars i pot haver-hi la possibilitat de no cotitzar a la Seguretat Social ininterrompudament.

La normativa suggerida va dirigida als músics, actors, autors i tècnics del sector, artistes plàstics i altres figures del sistema de l'art.

A banda del projecte llei, el Ministeri de Cultura recomana un registre dedicat a les persones treballadores de l'àmbit de l'espectacle per millorar la gestió i regulació del sector.

Itàlia	
Marc legal	No té una regulació especial. El marc legal està regit pel Conveni Col·lectiu Nacional per al personal artístic, tècnic i administratiu dels Teatres Nacionals. Té com a proposta d'un projecte llei.
Àmbit d'aplicació	L'àmbit d'aplicació es troba regulat com qualsevol altre treball.
Subjectes	• Contracte individual d'artista. • Contracte comú. • Contracte a temps parcial vertical. • Contracte amb una remuneració mensual. • Contracte fix intermitent.
Tipologia de contractes	No està especificat.
Registre d'artistes	No, però té un projecte de llei.

5. PROPOSTES DE MILLORA

5.1 Millores de la regulació espanyola

Les propostes de millora se centren en el RD 5/2022. Els suggeriments que es plantejaren seran per oferir unes millores a la legislació espanyola, a la vegada que donar iniciatives per poder tenir en consideració o aplicar en un futur. (Seguimiento de las medidas de la subcomisión del Estatuto del Artista, 2023)

En primer lloc, i uns dels aspectes més urgents és incloure el camp de la literatura a l'àmbit d'aplicació. En cap cas, l'Estatut de l'Artista fa menció del sector i, per tant, ens trobem que

aquest grup queda exclòs de la relació especial. A banda, faltaria comprendre més dimensions per assegurar una cobertura a diversos grups d'artistes.

En relació amb el projecte llei d'Itàlia, s'ha de considerar la proposta que aquests fan sobre introduir incentius per ajudar als treballadors durant els períodes d'inactivitat. A més a més, de tenir en compte el temps dedicat a la preparació i formació de l'activitat.

Tot i tenir en consideració les contingències comunes, personalment la falta de reconeixement d'aquelles malalties específiques que sorgeixen a causa de l'activitat artística. A través d'això, també es poden conèixer els riscos més fàcilment i, per tant, preveure la salut i seguretat dels treballadors. De la mateixa forma que afavorir l'accés a l'assistència sanitària o a les indemnitzacions per lesions laborals.

Ja fa anys que han aparegut molts infants menors d'edat en el sector publicitari. Així i tot, mai s'ha fet referència a aquestes persones. Per aquesta raó, es vol recomanar que aquest col·lectiu hauria d'estar específicament regulat i, per tant, revisar el que és l'article 2 del RD 1435/1985 sobre la relació especial. Aquesta millora aportaria una seguretat i previsibilitat jurídica dirigida als menors.

Tot i expressar les mancances que ens presenta la regulació espanyola, també cal destacar una de les millores significatives d'aquests últims anys. Com s'ha dit anteriorment, el Reial Decret llei 1/2023, és una legislació que dona suport a la Llei General de la Seguretat Social. Va orientada a augmentar la protecció del sector a causa de les seves característiques especials, juntament amb la incertesa i inestabilitat laboral.

5.2 Millores pendents de la subcomissió de l'Estatut de l'Artista

Seguidament, es proposa continuar amb la implantació de les mesures de la subcomissió de l'Estatut de l'Artista que encara estan pendents o estar per negociar :

20: Deducció de despeses: en rendiments del treball (deducció de despeses de formació, d'instruments i eines de treball, honoraris de representants...).

Aquesta mesura es vol aplicar amb l'objectiu de reduir una quantitat de les despeses específiques. En aquest sentit, ens referim a despeses com poden ser les formacions que tinguin relació amb la feina. També les despeses pels materials utilitzats i comprat a causa del desenvolupament de l'activitat poden ser deduïbles. Una altra deducció de despeses amb relació al rendiment del treball és el pagament per contractació de representants en els casos d'haver de contractat els serveis d'un representant legal o sindical per a temes relacionats amb el teu treball.

21: Deducció de despeses: rendiments d'activitat econòmica (despeses de vehicles, de transport públic, despeses de representació...).

Igual que l'anterior, intenta deduir les despeses, però en aquest cas són sobre els rendiments d'activitat econòmica. Ajudar a sostenir la seva activitat econòmica per les despeses de vehicle com són la benzina, manteniment, assegurança entre d'altres. A més a més, si el transport públic és un mitjà recurrent per poder desplaçar-se a conferències o visites a clients, pots deduir els costos d'aquests. Una altra deducció que s'inclou és la de les despeses per representació com ara àpats amb clients o proves de productes per a clients potencials.

33 i 34: Reforma i ampliació del sistema de representació sindical i; reclamacions dels sindicats i valoració de la reforma del Règim Especial de Treballadors Autònoms (RETA) per a la representativitat sindical.

El Govern ha aprovat noves mesures a través de dos Reials Decrets llei, pel qual es regula la representació sindical pels artistes per compte aliena i pròpia. (Unión de Músicos, s.f.)

Primerament, el RDL 6/2023 permet la creació d'associacions de professionals del sector creatiu i artístic amb el fi d'obtenir i defensar la protecció dels interessats. Altrament, el RD 7/2024 regula la normativa electoral dels òrgans de representació. Legitima el dret de ser electors als majors de setze anys, i en el cas dels treballadors amb majoria d'edat el dret a ser candidates a elecció. Ambdós casos han de tenir una antiguitat de vint dies a l'empresa.

Tot i tenir aquestes millores, els sindicats professionals dels artistes, continuen sense poder ser beneficiàries dels dos sindicats més representatius: UGT i CCOO. Això succeeix perquè encara no tenen el reconeixement com a sindicat prou representatiu i, per tant, no aconsegueixen la legitimació sindical suficient.

Alguna de les conseqüències de la falta de representativitat, és la falta d'ajudes o subvencions específiques per part de l'Administració Pública per mantenir les necessitats sindicals i dels afiliats. Aquests incentius no ho reben la majoria dels sindicats dels artistes, tot i ser un dels factors econòmics més importants juntament amb les quotes dels socis afiliats per dur a terme la seva activitat.

També, causa una mena de discriminació cap als treballadors d'aquest sector a l'haver de pagar quotes més elevades en comparació amb els sindicats d'altres àmbits per poder conservar-los. Un exemple és el cas de la UGT (Unió General de Treballadors) on, la quota proposada és de 14,50 euros mensuals (174 euros anuals) (Sindicato Unión General de Trabajadoras y Trabajadores de España, s.f.), mentre que la AADPC (Associació d'Actors, Actrius i Directors, Directores

Professionals de Catalunya) cobra la quota bimestral de 35 euros bimestrals (210 euros anuals). (AADPC, s.f.)

Davant aquesta diferència, podem donar propostes de millora com poden ser; la negociació entre tots els sindicats del sector artístic per adaptar l'import de les quotes en relació a la retribució econòmica que reben els treballadors, així com tenir en compte les necessitats del sector.

Per altra banda, trobar altres mitjans o entitats de finançament que vulguin col·laborar perquè no només depengui de les tarifes dels membres. També recaptar fons a través d'esdeveniment com són: concerts, fundacions que tinguin interès a donar suport al sector o fer campanyes per rebre donacions i patrocinis.

A la vegada, programes pels projectes artístics autònoms o de formació per augmentar les seves oportunitats i reduir l'impacte econòmic de les quotes d'afiliació elevades.

Finalment, una altra alternativa és que la representació sindical facilitin beques econòmiques totals o parcials perquè les persones que estiguin començant la seva carrera professional o tinguin uns ingressos baixos tinguin la possibilitat d'afiliar-se.

35: Mesures per introduir convenis/acords/contractes vinculants per negociar remuneracions d'artistes autònoms.

Per poder negociar la remuneració dels artistes autònoms, s'han d'introduir convenis, acords o contractes per tenir un marc legal establert. Això ajudarà a conèixer els drets i obligacions entre els treballadors autònoms. Cap la possibilitat que la legislació proposi el requisit d'incloure un contracte per tal d'assegurar que la remuneració sigui justa o s'utilitzi de referència per aconseguir un salari estàndard amb relació a l'activitat que estigui prestant

Per altra banda, incentivar la negociació col·lectiva mitjançant mediació o arbitratge per resoldre qualsevol problema relacionat amb la contractació i remuneració. L'objecte d'aquesta idea és arribar a acords equitatius entre artista i empresa o organització, a la vegada que resoldre els conflictes que sorgeixen.

5.3 Milliores a nivell europeu

En afegit, a escala europea també es vol exposar una sèrie de proposicions per tal de potenciar les reformes futures. Primerament, facilitar el reconeixement dels títols obtinguts. És a dir, entre els estats membres de la Unió Europea tenir un reconeixement mutu de diplomes o certificats culturals sense haver de passar per tràmits suplementaris, com poden ser exàmens o proves.

Així mateix, millorar l'eficiència dels procediments burocràtics. Es fa referència a tots els tràmits que s'han de seguir per poder aconseguir un visat, permisos de residència o qualsevol altre

relacionat amb la mobilitat per poder anar a treballar a un altre estat membre. Creant així, més oportunitats i comoditats per les persones que vulguin anar a un altre país per desenvolupar la seva activitat artística.

Cal recalcar, que la Unió Europea, sí que dona suport a incentivar a la mobilització dels artistes i creadors. Un dels primers canvis que ha fet és la creació d'entitats culturals que col·laboren entre elles amb el propòsit de donar a conèixer i mantenir el patrimoni cultural. Un exemple d'aquests és i-Portunus. Una organització que ajuda a la mobilització a curt termini als artistes per poder viatjar fora del seu país a través de finançament. Permet cooperar entre els països que contribueixen al Programa Europa Creativa de forma internacional. (Cultura, Europa Creativa, 2021)

Davant de totes aquestes necessitats de millora es vol proposar als legisladors europeus una regulació de l'Estatut de l'Artista comuna per tots els estats membres de la Unió Europea. Poder unificar totes les doctrines per establir una de sola aportaria major seguretat legislativa pels subjectes afectats. A la vegada, s'evitarien problemes d'interpretació de les diferents normes.

Igualment, es podria assegurar una protecció més igualitària i justa. Concretament per aquells casos que la contractació és de caràcter determinat, ja que poden aparèixer molts ultratges legals o crear situacions de vulnerabilitat cap a l'artista a causa de les diferències reglamentàries entre els diversos països.

6. CONCLUSIONS

Després d'haver analitzat la normativa laboral dels artistes d'Espanya, així com de la Unió Europea, he pogut arribar unes conclusions que donen resposta a les hipòtesis que s'han plantejat a l'inici del treball.

En primer lloc, l'àmbit artístic a Espanya sí que ha tingut una **evolució històrica positiva des de l'any 2015**. Al llarg dels últims anys s'han anat aplicant diferents mesures de protecció social i laboral que han anat apareixent durant aquests últims anys destinades a millorar les condicions en el que els artistes es veuen afectats.

Es pot mostrar a través de les mesures d'urgència implantades el 2018 per poder donar solució als problemes laborals i de la Seguretat Social. La resposta per fer front els obstacles va ser a través d'una reducció dels impostos pels subjectes afectats i la possibilitat de formar part del Règim General de la Seguretat Social en el context que la persona artista d'espectacles públics estigui en situació de desocupació.

Altrament, un altre avanç destacable és la introducció d'una nova disposició per poder dur a terme una compatibilitat del 100% de la pensió contributiva de jubilació i l'activitat de la creació artística. No només es va oferir aquesta ampliació contributiva, sinó també facilitar complements addicionals per aquelles situacions de maternitat o d'altres que tinguin relació amb la Seguretat Social.

L'aparició d'ajuts econòmics per fer front a la COVID-19 l'any 2020 va ser fonamental per poder fer front als impactes econòmics i socials de la pandèmia. Amb les subvencions a empreses del sector cultural, l'ampliació dels terminis per tal de poder fer front a obligacions i l'accés extraordinari a la prestació per desocupació en determinades situacions; s'ha demostrat que va ser un sector que es va voler adaptar a aquelles circumstàncies. Així i tot, no totes empreses van poder preservar la solvència.

S'ha mostrat una col·laboració entre les entitats governamentals per poder reforçar el sector cultural mostrant així, un esforç de cooperació entre ambdues parts. La més rellevant és l'acció de la Comissió Interministerial a promoure les polítiques a favor dels treballadors. A més a més, gràcies a la creació d'aquesta comissió, es va establir formalment l'Estatut de l'Artista.

Aquests són alguns dels principals canvis que s'han anat generant al curs de la línia temporal estudiat, creant així un impacte positiu. Totes aquestes iniciatives han anat apareixent de forma progressiva a mesura que han anat sorgint necessitats d'adaptació a les circumstàncies d'aquell moment, a la vegada que la demanda de reconeixement i protecció per part dels treballadors.

En segon terme, canvi més significatiu que és l'actualització del Reial Decret 1435/1985, on regula la relació laboral de les persones artistes a espectacles públics, **adaptant-se així a la demanda de noves necessitats del sector.**

S'han tingut en consideració el reconeixement especial a noves tipologies de treballadors com són els tècnics i personal auxiliar entre molts d'altres. Aquesta revisió de l'Estatut de l'Artista, reforça el reconeixement de noves categories professionals per adquirir una protecció legal segura. Donar un incís, en el fet que encara queden algunes tasques més específiques que no estan incloses dins de la normativa.

Un altre component que ha tingut certes millores és la retribució. A partir de les bases de cotitzacions es veu un augment del salari per poder garantir salaris dignes per als artistes, tot i que molts continuen guanyant per sota del salari mínim interprofessional. A més a més, es pot considerar que la retribució és molt baixa, tenint en compte que moltes vegades es troben en una situació d'incertesa laboral.

Gràcies a l'Estatut de L'Artista i la seva actualització, ha ajudat a donar reconeixement públic i valor al sector. Es pot veure reflectit amb la introducció de polítiques que tenen com a objectiu donar suport a través d'ajudes econòmiques. Altrament, s'han tingut en valor que aquesta indústria té unes necessitats particulars respecte a les seves condicions o requisits laborals en comparació amb altres oficis. Aquest factor es reflexa amb unes jornades irregulars, condicions de treball poc comunes, contractes i una vida laboral inestable.

Seguidament, una altra qüestió plantejada és **la necessitat d'un marc legal comú entre els estats membres de la Unió Europea**. Amb l'estudi realitzat a partir de la informació obtinguda, sí que es troba convenient l'elaboració d'una legislació que abasti tots els països que formin part de la comunitat europea.

La raó pel qual s'ha arribat a aquesta conclusió és principalment per poder oferir una regulació equitativa i pugui garantir una major protecció jurídica per les persones treballadores del sector. A més a més, és interessant la idea d'establir estàndards socials mínims de la UE per a tots els subjectes implicats de forma igualitària deixant enrere qualsevol distinció.

Per altra banda, s'han contemplat dificultats per aquelles persones que decideixen anar a prestar serveis a un altre país. En aquest sentit, els procediments burocràtics són un obstacle per dur a terme els permisos de residència o qualsevol altre relacionat amb la mobilitat per poder anar a treballar a un altre estat membre. De la mateixa forma, els tràmits suplementaris per tenir un reconeixement mutu de diplomes o certificats culturals dificulten el fet d'anar a treballar fora. Davant aquest problema es pot arribar a interpretar que les persones artistes deixen enrere oportunitats laborals.

Seguint per la mateixa línia, la unificació de la doctrina pot ajudar a recopilar els elements més significatius de cada país tenint com a objectiu les millors propostes de cada un d'ells. Aquesta consideració, ajudaria a reforçar els marcs legals dels altres països com són; Itàlia i França.

En el cas d'Itàlia, no té una regulació especial, sinó que la seva legislació està regida pel Conveni Col·lectiu Nacional. I pel que fa a França, dins del mateix Codi de Treball es troba un apartat (articles L. 7121-2 a L. 7121-7) on tracta els assumptes relacionats amb la naturalesa de l'activitat. A la vegada, tenir en compte les propostes que els altres estats fan per millorar la seva pròpia normativa i tenir-ho com a referència per poder-ho aplicar a la nostra.

Actualment, organitzacions com i-Portunus o programes com "Creative Europe", ajuden a incentivar millores com són l'oferta d'ajudes econòmiques per a la mobilització a curt termini als artistes per poder viatjar fora del seu país a través de finançament o permet cooperar entre els països que contribueixen al Programa Europa Creativa de forma internacional per promoure la col·laboració transfronterera i multidisciplinària.

El fet de consolidar un marc legal entre els països de la Unió Europea pot generar interessos i necessitats comunes i, per tant, podria atraure a més organitzacions disposades a ajudar financerament al sector artístic i creatiu a través del recolzament compartit.

Per finalitzar amb les conclusions, es pot afirmar que **continuen apareixent certes mancances** que mostren com, tot i haver tingut certs avanços, continuen faltant molts aspectes a tractar per garantir una protecció pels treballadors. Un exemple és la necessitat de continuar negociant les mesures pendents de la subcomissió de l'Estatut de l'Artista per arribar a un acord.

L'absència del sector literari a l'àmbit d'aplicació és un altre punt a destacar. És una carència que s'ha de solucionar amb urgència tenint en compte que és una professió que ja existeix des de fa molts anys i mai s'ha tingut en compte, deixant-los sense una protecció legal. De la mateixa manera, l'adaptació per incloure en els menors de setze anys a l'esfera publicitària, on manca el reconeixement d'una regulació dins de l'Estatut de l'Artista.

Altrament, una iniciativa és implantar un registre públic nacional a Itàlia i França, països que no compten amb aquest. Aquesta base de dades tindria l'objectiu de garantir transparència, agilitzar les gestions administratives, a la vegada que ser una eina per assegurar el compliment legal de les persones que formen part del sector cultural i creatiu. També poder facilitar informació de cara a l'artista sobre quins són els seus drets i obligacions sobre les seves condicions laborals o tràmits burocràtics, com és la Seguretat Social.

Per acabar, fer menció a la nova era digital. Amb la creació de la intel·ligència artificial hi ha molts conflictes i debats sobre com pot afectar aquest factor a les persones en el seu treball. Per aquesta raó, opino que el legislador hauria de tornar a fer una altra mirada a la normativa per poder adaptar aquesta nova era digital de la digitalització i globalització del mercat artístic on està sorgint la necessitat de reformes en les normatives laborals per artistes, tant a nivell nacional com europeu.

7. BIBLIOGRAFÍA

- AADPC. (sense data). *Associació d'Actors i Directors Professionals de Catalunya*. Consultat el abril / 2024, a Asóciate: <https://aadpc.cat/los-socios/>
- Actualicese*. (8 / septiembre / 2014). Consultat el abril / 2024, a Definición de vacaciones laborales: <https://actualicese.com/definicion-de-vacaciones-laborales/>
- Boletín Oficial de las Cortes Generales. (2018). *Informe de la Subcomisión para la Elaboración de un Estatuto del Artista*. Congreso de los Diputados .
- Boletín Oficial del Estado. (14 / agosto / 1985). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto 1435/1985, de 1 de agosto, por el que se regula la relación laboral especial de los artistas en espectáculos públicos: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1985-17303>
- Boletín Oficial del Estado. (25 / enero / 1996). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el abril / 2024, a Real Decreto 2064/1995, de 22 de diciembre, por el que se aprueba el Reglamento General sobre Cotización y Liquidación de otros Derechos de la Seguridad Social.: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-1996-1579#s5-3>
- Boletín Oficial del Estado. (24 / octubre / 2015). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el marzo / 2024, a Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores.: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11430>
- Boletín Oficial del Estado. (24 / octubre / 2015). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto Legislativo 2/2015, de 23 de octubre, por el que se aprueba el texto refundido de la Ley del Estatuto de los Trabajadores.: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2015-11430&tn=1&p=20151024>
- Boletín Oficial del Estado. (29 / diciembre / 2018). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto-ley 26/2018, de 28 de diciembre, por el que se aprueban medidas de urgencia sobre la creación artística y la cinematografía.: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2018-17990>
- Boletín Oficial del Estado. (26 / abril / 2019). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto 302/2019, de 26 de abril, por el que se regula la compatibilidad de la pensión contributiva de jubilación y la actividad de creación artística, en desarrollo de la disposición final segunda del Real Decreto-ley 26/2018, de 28 de diciembre, po: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2019-6298>
- Boletín Oficial del Estado. (6 / mayo / 2020). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto-ley 17/2020, de 5 de mayo, por el que se aprueban medidas de apoyo al sector cultural y de carácter tributario para hacer frente al impacto económico y social del COVID-2019.: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2020-4832>

- Boletín Oficial del Estado. (28 / julio / 2021). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto 639/2021, de 27 de julio, por el que se crea y regula la Comisión Interministerial para el desarrollo del Estatuto del Artista.: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2021-12611>
- Boletín Oficial del Estado. (22 / marzo / 2022). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto-ley 5/2022, de 22 de marzo, por el que se adapta el régimen de la relación laboral de carácter especial de las personas dedicadas a las actividades artísticas, así como a las actividades técnicas y auxiliares necesarias para su desarrollo, y: <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2022-4583>
- Boletín Oficial del Estado. (11 / gener / 2023). *Agencia Estatal Boletín Oficial del Estado*. Consultat el març / 2024, a Real Decreto-ley 1/2023, de 10 de enero, de medidas urgentes en materia de incentivos a la contratación laboral y mejora de la protección social de las personas artistas.: <https://www.boe.es/buscar/act.php?id=BOE-A-2023-625>
- Caba., E. G. (2 / febrero / 2024). *Diario León*. Consultat el abril / 2024, a Diario León: <https://www.diariodeleon.es/cultura/240202/1508661/artistas-espanoles-llegan-salario-minimo.html>
- Carrillo, D. T. (2023). *La nueva regulación del estatuto del artista. Una visión comparada*. Madrid: Boletín Oficial del Estado .
- Cultura, M. d. (3 / diciembre / 2020). *Europa Creativa*. Consultat el abril / 2024, a Ayudas a los sectores cultural y creativo: <https://europacreativa.es/europa-creativa/>
- Cultura, M. d. (15 / enero / 2021). *Europa Creativa*. Consultat el abril / 2024, a i-Portunus 2021. Cinco convocatorias abiertas.: <https://europacreativa.es/cultura/comienza-i-portunus-2021-dos-nuevas-convocatorias-abiertas/>
- Europa Press C. Valenciana. (20 / octubre / 2021). *EuropaPress*. Consultat el abril / 2024, a L'Eurocambra demana un estatut europeu de l'artista per a atallar la precarietat laboral al món de la cultura: <https://www.europapress.es/valencia/noticia-leurocambra-demana-estatut-europeu-lartista-per-atallar-precarietat-laboral-mon-cultura-20211020121111.html>
- Europeo, P. (28 / octubre / 2021). *Parlamento Europeo*. Consultat el abril / 2024, a Protección de los artistas y beneficios para la UE: <https://www.europarl.europa.eu/topics/es/article/20211021STO15514/proteccion-de-los-artistas-y-beneficios-para-la-ue>
- Gran Diccionari de la llengua catalana. (abril / 2023). *diccionari.cat*. Consultat el març / 2024, a diccionari: <https://www.diccionari.cat/GDLC/artista>
- Iciar Alzaga Ruiz. (2018). *Estudio comparado entre el modelo intermitente francés y el modelo español de contratación temporal de artistas en espectáculos públicos en el marco de la doctrina emanada del Tribunal de Justicia de la Unión Europea*. Fundación Alternativas.

- Martínez, A. F.-P. (2013). *La extinción del contrato de trabajo de los artistas en espectáculos públicos por incumplimiento contractual*. Aranzadi.
- Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones. (sense data). *Seguridad Social*. Consultat el abril / 2024, a Bases de Cotización Artistas: <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/CotizacionRecaudacionTrabajadores/10721/10957/9932/28036>
- Parlamento Europeo*. (21 / noviembre / 2023). Consultat el abril / 2024, a El PE pide mejorar las condiciones laborales de los artistas y trabajadores culturales: <https://www.europarl.europa.eu/news/es/press-room/20231117IPR12106/pe-pide-mejorar-las-condiciones-laborales-de-artistas-y-trabajadores-culturales>
- Parlamento Europeo*. (27 / abril / 2020). *Parlamento Europeo*. Consultat el abril / 2024, a Apoyo al sector cultural de la UE durante la pandemia de COVID-19: <https://www.europarl.europa.eu/topics/es/article/20200423STO77704/apoyo-al-sector-cultural-de-la-ue-durante-la-pandemia-de-covid-19>
- Parlamento Europeo*. (28 / octubre / 2021). *Parlamento Europeo*. Consultat el abril / 2024, a Protección de los artistas y beneficios para la UE: <https://www.europarl.europa.eu/topics/es/article/20211021STO15514/proteccion-de-los-artistas-y-beneficios-para-la-ue>
- Parlamento Europeo*. (20 / mayo / 2021). *Parlamento Europeo*. Consultat el abril / 2024, a Europa Creativa: un impulso a la cultura europea: <https://www.europarl.europa.eu/topics/es/article/20210512STO04005/europa-creativa-un-impulso-a-la-cultura-europea>
- Ruiz, I. A. (2015). *La relación laboral especial de los artistas en espectáculos públicos: balance a los treinta años de su aprobación*. Revista del Ministerio de Empleo y Seguridad Social, nº 118.
- Ruiz, I. A. (2017). Propuestas de reforma de la situación sociolaboral de los artistas en espectáculos públicos. *Nueva Revista Española de Derecho del Trabajo*.
- Seguimiento de las medidas de la subcomisión del Estatuto del Artista. (2023). *Ministerio de Cultura*. Recollit de Documentación: <https://www.cultura.gob.es/destacados/estatuto-del-artista/documentacion.html>
- Seguridad Social. (2024). *Ministerio de inclusión, seguridad social y migraciones*. Consultat el abril / 2024, a Bases de Cotización Artistas: <https://www.seg-social.es/wps/portal/wss/internet/Trabajadores/CotizacionRecaudacionTrabajadores/10721/10957/9932/28036>
- Sindicato Unión General de Trabajadoras y Trabajadores de España. (sense data). *Unión General de Trabajadores*. Consultat el abril / 2024, a ¿Qué ventajas supone afiliarse a UGT?: <https://www.google.com/search?q=ugt&oq=ugt&aqs=chrome.0.0i271j46i131i99i433i465i512j0i512i3j69i60i3.671j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8&safe=active&ssui=on>

Unión de Asociaciones de Artistas Visuales. (2006). *Manual de buenas prácticas profesionales en las artes visuales*. Madrid.

Unión de Músicos. (sense data). *Unión de Músicos*. Consultat el abril / 2024, a Se aprueban dos medidas del Estatuto del Artista para la representatividad sindical: <https://www.uniondemusicos.es/se-aprueban-dos-medidas-del-estatuto-del-artista-para-la-representatividad-sindical/>